

بررسی مقایسه‌ای وضعیت کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور در مرکز استان‌ها، بر مبنای «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران»

دکتر موسی مجیدی^۱

اصغر موسائی^۲

تاریخ دریافت: 1389/5/16 تاریخ پذیرش: 1390/5/13

چکیده

هدف: از این تحقیق بررسی مقایسه‌ای وضعیت کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور در مرکز استان‌ها بر مبنای «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» می‌باشد.

روش پژوهش: این تحقیق با روش پیمایشی - تحلیلی انجام شده و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه بوده است. جامعه پژوهش، کلیه کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور واقع در مرکز استان‌ها می‌باشد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS واکسل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد.

یافته‌ها: نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد به طور میانگین از نظر کیفی، با استاندارد اهداف و وظایف (59/98٪)، استاندارد سازمان و مدیریت (62/33٪)، استاندارد نیروی انسانی (59/43٪)، استاندارد مجموعه (55/83٪)، استاندارد سازماندهی منابع (75٪)، استاندارد خدمات (49/52٪)، استاندارد ساختمان و تجهیزات (38/32٪) و استاندارد بودجه (35/25٪) مطابقت دارند. میانگین کل مطابقت کتابخانه‌های مورد مطالعه با استاندارد‌ها از نظر کیفی (54/45٪) می‌باشد، اما از نظر رویکرد کمی، استاندارد نیروی انسانی با (5/72٪) و استاندارد مجموعه کتابخانه با (13/13٪) اختلاف قابل ملاحظه‌ای با استاندارد‌ها دارند. در خصوص میزان مطابقت کتابخانه‌های مورد مطالعه برای رعایت استاندارد فضای مورد نیاز با (7/09٪) در وضعیت نامساعدی قرار دارند.

نتیجه‌گیری: در مجموع از 8 استاندارد مورد بررسی، استاندارد سازماندهی منابع با (75٪) بیشترین میزان مطابقت را داراست و رویکرد کمی استاندارد نیروی انسانی با (5/72٪) کمترین میزان مطابقت را دارند. یافته‌های پژوهش حاضر، فرضیه پژوهش "کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت ندارند" را تأیید می‌کند.

کلید واژه‌ها: کتابخانه‌های دانشگاهی، استاندارد، استاندارد‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران، کتابخانه‌های دانشگاه پیام

نور مرکز استان‌ها.

¹ - استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

² - کارشناسی ارشد کتابداری دانشگاه آزاد واحد تهران شمال، دانشگاه پیام نور مرکز مرند

Archive of SID

مقدمه و بیان مسئله

اهمیت و اعتبار یک نهاد آموزشی در جهان امروز به کتابخانه‌اش بستگی دارد، کتابخانه‌های دانشگاهی می‌بایست، منبع کامل و جامع اطلاعات باشند. کمک به برنامه‌های آموزشی و پژوهشی در سطح عالی از اهداف کتابخانه‌ی دانشگاهی است. هیچ کتابخانه‌ای بدون داشتن کتابخانه‌ای قوی و غنی نمی‌تواند به رسالتش جامه‌ی عمل بپوشاند.

با توجه به اینکه دانشگاه پیام نور بزرگترین شبکه آموزش عالی در کشور می‌باشد و در میان دانشگاه‌های باز دنیا رتبه ششم و در آسیا رتبه دوم را داراست، (pnu.ac.ir) بدیهی است که باید مورد توجه قرار گیرد. دانشگاهی به این گستردگی می‌بایست دارای کتابخانه‌هایی قوی با امکانات وسیع باشند، این کتابخانه‌ها می‌توانند کانون اصلی تأمین منابع اطلاعاتی مورد نیاز محققان و پژوهشگران باشند، مشروط بر آنکه منابع آنها هم روزآمد باشد و هم از لحاظ کمی و کیفی جوابگوی نیازهای رو به رشد جامعه استفاده‌کننده باشد، تا بتوانند به اهداف مورد نظر خود برسند. برای رسیدن به این منظور باید به ارزیابی وضعیت موجود کتابخانه‌ها پرداخت. بررسی وضعیت به معنای شناخت داشته‌ها و نداشته‌هاست؛ شناختی که نقاط قوت، ضعف، کمبودها و نیازمندی‌ها را مشخص می‌کند. با علم به هست‌ها و بایست‌ها می‌توان، تصمیمات بهتری گرفت و برنامه‌ریزی دقیق‌تری انجام داد (حسینی، 1384).

برای چنین مقایسه‌ای طبیعتاً می‌بایست، شاخصی وجود داشته باشد، تا بتوان با آن وضعیت موجود را مورد بررسی قرار داد. و این شاخص در ایران، کتاب «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» می‌باشد که توسط کتابخانه‌ی ملی جمهوری اسلامی ایران، تهیه و منتشر شده است.

گسترش آموزش عالی در ایران، افزایش تعداد پذیرش دانشجوی، تنوع رشته‌های تحصیلی در دانشگاه‌ها، از جمله دانشگاه پیام نور به عنوان بزرگترین شبکه آموزش عالی در کشور، نیازها و تغییراتی را می‌طلبد. وجود کتابخانه‌ای قوی با امکانات مناسب و وسیع در جهت تقویت برنامه‌های آموزشی و پژوهشی ضرورتی غیر قابل انکار می‌باشد. معرفی و شناسایی مشکلات و معضلات موجود در کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور از دید کتابداری و مقایسه این کتابخانه‌ها با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» نشان می‌دهد که تا چه اندازه با کتابخانه استاندارد فاصله داریم و چگونه می‌بایست این فاصله را پر کنیم. با مشاهده موارد متعدد عدم رضایت مراجعان و فقدان منابع مورد نیاز در کتابخانه‌های مرکز استان‌هایی مانند: تبریز، تهران و زنجان، این سؤال پیش آمد که آیا این کتابخانه‌ها از نظر اهداف، مجموعه، نیروی انسانی، خدمات و سازماندهی منابع موجود در کتابخانه‌ها با استانداردهای کتابخانه دانشگاهی ایران منطبق می‌باشد یا خیر؟ با فرض اینکه مجموعه این کتابخانه‌ها از لحاظ کمی و با توجه به شاخص‌های ذکر شده، جوابگوی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان نیست، این بررسی انجام گرفت. مقایسه وضعیت این کتابخانه‌ها با استاندارد‌های کتابخانه‌های دانشگاهی می‌تواند تصویر روشنی از وضعیت این کتابخانه‌ها ارائه دهد تا مسئولان و برنامه‌ریزان با شناخت نقاط ضعف و قوت خود بهتر بتوانند به رفع نواقص و کسری‌های احتمالی بپردازند.

اهداف پژوهش

پژوهش حاضر در نظر دارد، تا وضعیت کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور را از نظر مؤلفه‌های زیر بررسی نماید:

- اهداف و وظایف؛

- سازمان و مدیریت؛

- نیروی انسانی؛
- مجموعه‌ی کتابخانه؛
- سازماندهی؛
- منابع، خدمات؛
- ساختمان و تجهیزات؛
- بودجه.

نتایج حاصل از این بررسی با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مقایسه خواهد شد و سپس با مشخص کردن نقاط قوت و ضعف، راهکارهایی برای ارتقای وضع مطلوب این کتابخانه‌ها پیشنهاد خواهد شد.

پرسش‌های پژوهش

1. اهداف و وظایف کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
2. سازمان و مدیریت در کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
3. کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور از نظر نیروی انسانی تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
4. مجموعه‌ی منابع کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
5. سازماندهی منابع کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
6. خدمات ارائه شده در جهت استفاده از منابع، در کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
7. ساختمان و تجهیزات کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟
8. بودجه‌ی تأمین شده برای تهیه‌ی منابع، تجهیزات و سایر هزینه‌ها در کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟

فرضیه پژوهش

کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور در مرکز استان‌ها با استاندارد‌های کتابخانه‌های دانشگاهی ایران مطابقت ندارند.

پیشینه ی پژوهش

نیک کار (1376) در طرح تحقیقاتی که برای دانشگاه پیام نور بین سال های 1374 و 1375 با عنوان بررسی وضعیت موجود کتابخانه های مراکز دانشگاه پیام نور: ارائه طرح ها و پیشنهادها انجام داده است، به بررسی 91 مرکز دانشگاه پیام نور که دارای کتابخانه می باشند، پرداخته است. روش این تحقیق پیمایش کتابخانه ای است. از سه نوع پرسشنامه برای جمع آوری اطلاعات استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از اینست که 83/5 درصد از مسئولین کتابخانه فاقد تخصص یا تحصیلات کتابداری می باشند و کتابخانه ها با کمبود شدید منابع روبرو هستند، 55/7 درصد از کتابخانه ها مجموعه ای بین 1 تا 7 هزار جلد کتاب فارسی و عربی دارند. و تنها 2/5 درصد از کتابخانه ها بیش از 2000 جلد کتاب لاتین دارند. 63/3٪ از کتابخانه ها کمتر از 260 مترمربع و 73/4٪ کمتر از 410 مترمربع مساحت دارند و 88/5٪ استفاده کنندگان، از فضای موجود کتابخانه ها ناراضی اند. 92/4٪ کتابخانه ها رایانه ندارند.

نصیری (1379) پژوهشی با عنوان « بررسی وضعیت کتابخانه های دانشگاهی منطقه شش دانشگاه آزاد اسلامی و مقایسه آن با پیش نویس استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران انجام داده اند. روش پیمایشی از نوع توصیفی استفاده کرده است. نتایج پژوهش نشان می دهد که کتابخانه های واحد های دانشگاهی مورد بررسی از نظر اهداف و وظایف 100 درصد مطابقت دارند. در سازمان و مدیریت 56 درصد، نیروی انسانی متخصص 24 درصد کمک متخصص 29 درصد، مجموعه مورد نیاز 74 درصد، سازماندهی منابع 60 درصد و از نظر خدمات 68 درصد با استاندارد مطابقت دارند. به طور کلی وضعیت همه کتابخانه های واحد های دانشگاهی منطقه 6 دانشگاه آزاد زیر سطح استاندارد می باشند.

حسینی (1387) پژوهشی با عنوان « بررسی مقایسه‌ای وضعیت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر مبنای «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» انجام داده است. جامعه پژوهش حاضر کلیه کتابخانه های مرکزی دانشگاه های جامع تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین) استفاده شده است. وضعیت تمامی کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های مورد مطالعه، زیر سطح استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران است. در مجموع در کتابخانه‌های مورد بررسی بیشترین میزان رعایت استاندارد در بین هشت استاندارد مورد نظر، به استاندارد سازمان و مدیریت با میانگین (83.2٪) و کمترین میزان مربوط به رویکرد کمی استاندارد مجموعه، با (19.97٪) تعلق دارد.

محمد صالح آشور (1991) پژوهشی با عنوان ارزیابی مجموعه کتابخانه دانشگاهی عربستان سعودی بر اساس استاندارد های انجمن کتابخانه های دانشگاهی و تحقیقاتی (ACRL) انجام داده است. که هدف آن بررسی وضعیت مجموعه هفت کتابخانه دانشگاهی در عربستان سعودی بود. نتایج پژوهش نشان می دهد که از مجموعه 6 کتابخانه از 7 کتابخانه مورد بررسی زیر سطح استاندارد می باشند، اما «کتابخانه دانشگاهی شاه فهد»^۳ از سطح استاندارد ها بالاتر است.

کووری^۴ و دیس^۵ (2007) تحقیقی در خصوص کتابخانه دانشکده مایاگوس^۶ دانشگاه پورتوریکو^۷ انجام دادند. این تحقیق در خصوص ارزیابی کتابخانه مایاگوس با استاندارد های کتابخانه های دانشگاهی (ACRL) و نیز استاندارد های سواد اطلاعاتی بود. نتایج این پژوهش نشان می دهد که مجموعه کتابخانه از نظر تطابق با استاندارد ها در حد رضایت بخشی قرار دارد، اما بودجه اختصاص داده شده به مجموعه ها با افزایش شدید قیمت ها، خصوصا در حوزه مجلات علمی پاسخگو نیست. خدمات ارائه شده نیز در سطح استاندارد قرار دارد. از نظر نیروی انسانی نیز وضعیت نسبتا خوبی دارند.

روش پژوهش

جامعه مورد مطالعه کلیه کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور در سراسر کشور می باشد. به عبارت دیگر 30 کتابخانه در 30 استان کشور که مرکز استان ها مورد بررسی قرار گرفته است. روش تحقیق پیمایشی تحلیلی می باشد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم افزار اکسل و spss استفاده شده است. در تحقیق حاضر کلیه کتابخانه های مرکز استان ها مورد ارزیابی قرار گرفتند و از هیچ روش نمونه گیری استفاده نشده است. ابزار گرد آوری داده ها در این پژوهش پرسشنامه می باشد، این پرسشنامه شامل 74 سؤال مطابق با هشت استاندارد موجود در استاندارد های کتابخانه های دانشگاهی ایران می باشد.

یافته های پژوهش

کلیه کتابخانه های مورد مطالعه در این پژوهش به طور جداگانه با هشت استاندارد موجود در کتاب «استاندارد های کتابخانه های دانشگاهی ایران» مورد مقایسه و ارزیابی قرار گرفتند.

استاندارد اول: اهداف و وظایف در کتابخانه های مورد مطالعه

برای پاسخگویی به سؤال اول پژوهش با عنوان: **اهداف و وظایف کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟** با هفت سؤال مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد، اهداف و وظایف عبارت است از: در (90٪) از کتابخانه ها اهداف و وظایف کتابخانه معین و مدون است و در (53/33٪) از کتابخانه ها تعریف و تدوین وظایف کتابخانه توسط کتابداران متخصص و با نظر مشورتی نمایندگان اعضای هیأت علمی، برنامه ریزان آموزشی و پژوهشی انجام می شود. (66/67٪) از کتابخانه ها اهداف و وظایف کتابخانه، رسا و گویا می باشد. در (33/3٪) از کتابخانه ها اهداف و وظایف کتابخانه در فواصل زمانی معین مورد بررسی و بازنگری قرار می گیرد. (63/33) از کتابخانه ها در هنگام بازنگری و تجدید نظر در اهداف و وظایف، پیشرفت های علمی و نظری علوم کتابداری در نظر گرفته می

2. Query lance
3. Deiss. Kathry
4. Mayagues
5. Puerto rico

شود. (60٪) از کتابخانه‌ها در چارچوب اهداف و وظایف سازمان مادر از نیروی انسانی، بودجه، مجموعه و امکانات مناسب برخوردارند.

در بررسی استاندارد اهداف و وظایف کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور ایلام، تهران، قزوین و گرگان با (100٪) پاسخ‌های مثبت بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر دارند و کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور زاهدان، ساری و کرمانشاه با (0٪) کمترین میزان مطابقت را با این استاندارد دارند.

کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور به طور میانگین، (59/98٪) با استاندارد اهداف و وظایف مطابقت دارند و به میزان (40/02٪) با استاندارد مورد نظر فاصله دارند.

حسینی (1387) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود که به بررسی وضعیت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع بر مبنای استاندارد‌های کتابخانه دانشگاهی ایران پرداخته بود به این نتیجه رسید که (64/7٪) از کتابخانه‌های مورد نظر با استاندارد اهداف و وظایف مطابقت دارند. که نتیجه مشابهی با این تحقیق می‌باشد.

نصیری (1379) در پایان نامه خود که به بررسی وضعیت کتابخانه‌های دانشگاه آزاد منطقه شش پرداخته بود به این نتیجه رسید که کتابخانه‌های مورد نظر (100٪) با استاندارد اهداف و وظایف منطبق می‌باشند.

استاندارد دوم: سازمان و مدیریت در کتابخانه‌های مورد مطالعه

برای پاسخگویی به سوال دوم پژوهش با عنوان، سازمان و مدیریت در کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ 10 سوال مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد سازمان و مدیریت عبارت است از:

جایگاه (80٪) از کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور، از نظر سلسله مراتب اداری، در بافت و ساختار کلی دانشگاه، مشخص و مکتوب است. (93/33٪) از رئیس کتابخانه‌ها مستقیماً زیر نظر رئیس دانشگاه (یا معاون پژوهشی یا آموزشی) کار می‌کنند و امکان رابطه مستقیم با وی را دارند. (66/66٪) از کتابخانه‌ها ساختار سازمانی هماهنگ با اهداف و وظایف خود دارند. (90٪) از کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور مراکز استان به صورت متمرکز اداره می‌شوند. فقط (13/33٪) از کتابخانه‌ها دارای کمیته مشورتی یا شورای هماهنگی می‌باشد. فقط در (10٪) از کتابخانه‌ها رئیس کتابخانه عضو شورای آموزشی یا پژوهشی دانشگاه می‌باشد. در (90٪) از کتابخانه‌ها حوزه وظایف، مسؤلیت‌ها و اختیارات رئیس کتابخانه مشخص و تعریف شده و مدون است. (66/67٪) از کتابخانه‌ها رئیس کتابخانه به منظور ایجاد هماهنگی میان اهداف و فعالیت‌های کتابخانه با اهداف دانشگاه، گزارش اقدامات خود را به صورت مقطعی یا موردی به رئیس دانشگاه ارائه می‌دهد. (53/33٪) از کتابخانه‌ها روش‌ها، خط‌مشی‌ها و قواعد کاری کتابخانه تعریف شده است. (66/67٪) از کتابخانه‌ها با تغییراتی که در اهداف و وظایف کتابخانه یا شیوه‌های کار و فناوری‌های اطلاع‌رسانی پیش می‌آید، ساختار سازمانی کتابخانه مورد تجدید نظر قرار می‌گیرد.

در بررسی استاندارد سازمان و مدیریت، کتابخانه های دانشگاه پیام نور ایلام، خرم آباد و قم با (90٪) پاسخ مثبت بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر داشتند و کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه با (0٪) کمترین میزان مطابقت را با این استاندارد به خود اختصاص داده است.

در کل، کتابخانه های مرکز استان ها دانشگاه پیام نور به طور میانگین، (62/33٪) با استاندارد سازمان و مدیریت مطابقت دارند و به میزان (37/67٪) با استاندارد مورد نظر فاصله دارند.

نصیری (1379) در پایان نامه خود که به بررسی وضعیت کتابخانه های دانشگاه آزاد منطقه شش پرداخته بود به این نتیجه رسید که کتابخانه های مورد نظر (56٪) با استاندارد سازمان و مدیریت منطبق می باشند.

حسینی (1387) در پایان نامه کارشناسی ارشد خود که به بررسی وضعیت کتابخانه های مرکزی دانشگاه های جامع بر مبنای استاندارد های کتابخانه دانشگاهی ایران پرداخته بود به این نتیجه رسید که (83/2٪) از کتابخانه های مورد نظر با استاندارد اهداف و وظایف مطابقت دارند.

استاندارد سوّم: نیروی انسانی در کتابخانه های مورد مطالعه

برای پاسخگویی به سؤال سوّم مبنی بر اینکه، کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور از نظر نیروی انسانی تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ استاندارد نیروی انسانی از طریق دو رویکرد کمی و کیفی به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است.

میزان مطابقت کتابخانه‌های مورد مطالعه با استاندارد نیروی انسانی از نظر کیفی

در رویکرد کیفی استاندارد نیروی انسانی در کتابخانه‌های مورد مطالعه 6 سؤال مطرح شده است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد نیروی انسانی عبارت است از: در (66/7٪) از کتابخانه‌ها تمام پرسنل دارای شرح وظایف روشن و واضح هستند. (56/7٪) کتابخانه‌ها از کارمندان شایسته به نحو مقتضی قدردانی می‌کنند. (46/7٪) از کتابخانه‌ها برنامه‌ای برای ارزیابی مستمر کارمندان دارند. در (63/3٪) از کتابخانه‌ها کارمندان غیرمتخصص دوره‌های آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی می‌گذرانند. (70٪) از کتابداران کتابخانه‌ها دارای دانشنامه تخصصی کتابداری می‌باشند. (53/3٪) از کتابخانه‌ها زمینه‌های لازم را برای آموزش مداوم متخصصان با توجه به پیشرفت‌های تکنولوژی اطلاعاتی و تغییرات سریع آن فراهم می‌آورند.

کتابخانه دانشگاه پیام نور مشهد با (100٪) بیشترین میزان مطابقت با استاندارد نیروی انسانی را داراست و کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه با (0٪)، کمترین میزان مطابقت استاندارد نیروی انسانی با رویکرد کیفی را دارد. بطور میانگین کتابخانه‌های مورد مطالعه (43/59٪) با رویکرد کیفی استاندارد نیروی انسانی مطابقت دارند و (57/40٪) با استاندارد مورد نظر اختلاف دارند.

میزان مطابقت کتابخانه‌های مورد مطالعه با استاندارد نیروی انسانی از نظر کمی

ردیف	دانشگاه	کتابدار مورد نیاز			کتابدار موجود	مورد نیاز	درصد مطابقت با استاندارد	اختلاف با استاندارد
		هر 250 کتابدار	به ازای هر 2500 کتاب یک کتابدار	به ازای هر 2500 جلد افزایش سالانه یک کتابدار				
1	اراک	25	1	1	27	3/7٪	26	
2	اردبیل	25	1	1	27	7/4٪	25	
3	ارومیه	32	1	1	34	2/94٪	33	
4	اصفهان	32	1	1	34	2/94٪	33	
5	اهواز	33	1	1	35	5/71٪	33	
6	ایلام	33	1	1	35	2/85٪	34	
7	بجنورد	28	1	1	30	3/33٪	29	
8	بندر عباس	29	1	1	31	3/22٪	30	
9	بوشهر	32	1	1	34	5/88٪	32	
10	بیرجند	28	1	1	30	3/33٪	29	
11	تبریز	36	1	1	38	5/26٪	36	
12	تهران	48	1	1	50	6٪	47	

28	6/66%	30	2	1	1	28	خرم آباد	13
29	6/45%	31	2	1	1	29	رشت	14
27	6/89%	29	2	1	1	27	زاهدان	15
28	6/66%	30	2	1	1	28	زنجان	16
33	5/71%	35	2	1	1	33	ساری	17
16	5/88%	17	1	1	1	15	سمنان	18
22	8/33%	24	2	1	1	22	سنندج	19
24	7/69%	26	2	1	1	24	شهرکرد	20
29	6/45%	31	2	1	1	29	شیراز	21
23	11/53%	26	3	1	1	24	قزوین	22
32	5/88%	34	2	1	1	32	قم	23
32	3/03%	33	1	1	1	31	کرمان	24
20	9/09%	22	2	1	1	20	کرمانشاه	25
22	4/34%	23	1	1	1	21	گرگان	26
42	6/66%	45	3	1	2	42	مشهد	27
23	8%	25	2	1	1	23	همدان	28
25	3/84%	26	1	1	1	24	یاسوج	29
31	6/06%	33	2	1	1	31	یزد	30

جدول شماره 1: نیروی انسانی موجود و مورد نیاز بر اساس استاندارد ها

کتابخانه دانشگاه پیام نور قزوین با (11/53٪) بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد نیروی انسانی را از لحاظ کمی دارا می باشد و کتابخانه دانشگاه پیام نور ایلام با (2/85٪) کمترین میزان مطابقت را با استاندارد نیروی انسانی مورد نیاز بر اساس استاندارد دارد. در مجموع میانگین رعایت استاندارد نیروی انسانی با رویکرد کمی در کتابخانه های دانشگاه پیام نور مراکز استان (5/72٪) می باشد.

نیک کار (1376) در طرح تحقیقاتی خود در بین سال های 75 و 74 که به بررسی 91 مرکز دانشگاه پیام نور که دارای کتابخانه می باشند، پرداخته بود به این نتیجه رسید که (83/5٪) از مسئولین کتابخانه ها فاقد تخصص کتابداری می باشند و کتابخانه ها با کمبود شدید نیرو مواجه هستند. و می توان نتیجه گرفت که بعد از 14 سال هنوز (53/9٪) از مسئولین کتابخانه ها فاقد تخصص کتابداری می باشند.

حسینی (1387) در پایان نامه خود که به بررسی کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع پرداخت به این نتیجه رسید که در مجموع کتابخانه‌های مرکزی مورد مطالعه تنها (29/5٪) با استاندارد نیروی انسانی از نظر کمی مطابقت دارند. سایر پژوهش‌هایی که در داخل کشور انجام گرفته است به نتایج مشابهی دست یافتند.

Archive of SID

جدول شماره 2: نیروی انسانی متخصص موجود و مورد نیاز بر اساس استاندارد

ردیف	دانشگاهها	نیروی متخصص موجود	نیروی متخصص مورد نیاز بر اساس استاندارد	اختلاف موجود با استاندارد	در صد مطابقت با استاندارد
1	اراک	1	5	4	20
2	اردبیل	1	5	4	20
3	ارومیه	-	7	7	0
4	اصفهان	1	7	6	14/28
5	اهواز	1	7	6	14/28
6	ایلام	1	7	6	14/28
7	بجنورد	1	6	5	16/66
8	بندر عباس	-	6	6	0
9	بوشهر	1	7	6	14/28
10	بیرجند	-	6	6	0
11	تبریز	1	8	7	12/5
12	تهران	1	10	9	10
13	خرم آباد	1	6	5	16/66
14	رشت	1	6	5	16/66
15	زاهدان	1	6	5	16/66
16	زنجان	1	6	5	16/66
17	ساری	-	7	7	0
18	سمنان	-	3	3	0
19	سنندج	1	5	4	20
20	شهرکرد	1	5	4	20
21	شیراز	2	6	4	33/33
22	قزوین	1	5	4	20
23	قم	1	7	6	14/28
24	کرمان	1	7	6	14/28
25	کرمانشاه	1	4	3	25
26	گرگان	-	5	5	0
27	مشهد	1	9	8	11/11

20	4	5	1	همدان	28
0	5	5	-	یاسوج	29
14/28	6	7	1	یزد	30

Archive of SID

بررسی نیروی انسانی متخصص در کتابخانه های مورد مطالعه

همان طور که در جدول شماره 2 مشاهده می شود، کتابخانه دانشگاه پیام نور شیراز با (33/33٪) بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد نیروی انسانی متخصص را دارد و کتابخانه های دانشگاه پیام نور ارومیه، بندر عباس، بیرجند، ساری، سمنان، گرگان و یاسوج با (0٪) بدون متخصص کتابداری، کمترین میزان مطابقت با استاندارد مورد نظر را داشتند.

استاندارد چهارم: مجموعه در کتابخانه های مورد مطالعه

برای پاسخ به سؤال چهارم پژوهش با عنوان، **مجموعه ی منابع کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟** دو رویکرد کمی و کیفی وجود دارد که هر کدام به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفته است.

برای بررسی جنبه کیفی استاندارد مجموعه 8 سؤال مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد مجموعه از نظر کیفی عبارت است از:

(83/3٪) از کتابخانه ها خط مشی و سیاست های مناسب و مکتوب برای گزینش و گسترش مجموعه خود دارند. (83/3٪) از کتابخانه ها مسئولیت نهایی گزینش مواد و تصویب و سفارش و خرید آنها بر عهده رئیس کتابخانه است. (60٪) از کتابخانه ها منابع کتابخانه روزآمد و پویا می باشد. (36/6٪) از مجموعه کتابخانه ها، نیازهای جاری و آینده پژوهشی جامعه دانشگاهی را برآورده می سازند. (66/7٪) از مجموعه کتابخانه ها بین 2 تا 6 درصد رشد سالیانه دارند. (26/7٪) از کتابخانه ها سیاست مدون و مکتوبی در خصوص وجین مجموعه دارند. (46/7٪) از کتابخانه ها موادی را که باید از مجموعه خارج، جایگزین و به طور دائم حفظ و نگهداری گردد، معین و مشخص می کنند. (43/3٪) از کتابخانه ها به پایگاه های اطلاعاتی پیوسته (online) و ناپیوسته (of line) دسترسی دارند.

میزان مطابقت کتابخانه های مورد مطالعه با استاندارد مجموعه از نظر کیفی

در بررسی استاندارد مجموعه، کتابخانه های دانشگاه پیام نور شیراز و قزوین با (100٪) پاسخ های مثبت، بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر دارند و کتابخانه های دانشگاه پیام نور ساری و کرمانشاه با (0٪) کمترین میزان مطابقت را با این استاندارد دارند. در کل به طور میانگین کتابخانه های مراکز استان پیام نور (55/83٪) با استاندارد مجموعه از نظر کیفی مطابقت دارند، اما میانگین مطابقت استاندارد مجموعه با (13/13٪)، در کتابخانه های مرکز استان های پیام نور از نظر کمی بسیار پایین تر از وضعیت کیفی آن می باشد و در وضعیت بسیار نامطلوبی قرار دارند، بطوری که (86/87٪) با استاندارد مجموعه فاصله دارند.

کتابخانه دانشگاه پیام نور شهر کرد با (23/63٪) بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مجموعه را از نظر کمی داراست و کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه با (1/42٪) کمترین میزان مطابقت را دارد.

نیک کار (1376) در طرح تحقیقاتی خود در بین سال‌های 75 و 74 که به بررسی 91 مرکز دانشگاه پیام نور که دارای کتابخانه می‌باشند، پرداخته بود به این نتیجه رسید کتابخانه‌ها با کمبود بسیار شدید منابع روبرو هستند و حدود (55/07٪) از کتابخانه‌ها بین 1 تا 7 هزار کتاب فارسی و عربی دارند و تنها (2/5٪) از کتابخانه‌ها بیش از 2000 کتاب لاتین دارند.

حسینی (1387) در بررسی وضعیت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع به نتیجه مشابهی با این پژوهش دست یافته است: کتابخانه‌های مرکزی مورد مطالعه (64/4٪) با رویکرد کیفی استاندارد مجموعه و (19/97٪) با رویکرد کمی مطابقت دارند.

سایر پژوهش‌های انجام یافته در خصوص بررسی کمی استاندارد مجموعه در ایران به نتیجه مشابهی دست یافتند و تفاوت قابل ملاحظه‌ای با استاندارد‌ها دارند. نتایج پژوهش حاضر، یافته‌های پژوهش‌های پیشین را تأیید می‌کند.

کووری و دیس (2007) تحقیقی در خصوص کتابخانه دانشکده مایاگوس دانشگاه پورتوریکو انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که مجموعه کتابخانه از نظر تطابق با استاندارد‌ها در حد رضایت بخشی قرار دارد.

بررسی رویکرد کمی استاندارد مجموعه در کتابخانه‌های مورد مطالعه

برطبق «استانداردهای کتابخانه دانشگاهی ایران» لازم است، محاسبه مجموعه هر کتابخانه مستقل دانشگاهی بر مبنای فرمول زیر انجام می‌گیرد.

$$V = 20000D + 3000M + 335U + 12E + 100F + \text{مجموعه پایه}$$

در این فرمول

F = تعداد اعضای هیأت علمی تمام وقت

E = تعداد کل دانشجویان تمام وقت.

U = تعداد رشته‌های کارشناسی

M = تعداد رشته‌های کارشناسی ارشد

D = تعداد رشته‌ها در سطح دکترا

V = تعداد کل مجموعه کتابخانه

مجموعه پایه رقمی ثابت و نمایشگر حداقل مجموعه‌ای است که باید همزمان با گشایش هر واحد دانشگاهی در کتابخانه آن موجود باشد. مجموعه پایه کتابخانه باید بین 40 تا 80 هزار مدرک، بنا به نوع و زمینه فعالیت موضوعی تعیین شود (تعاونی، 1380).

Archive of SID

جدول شماره 3: توزیع فراوانی مجموعه ی کتابخانه ها

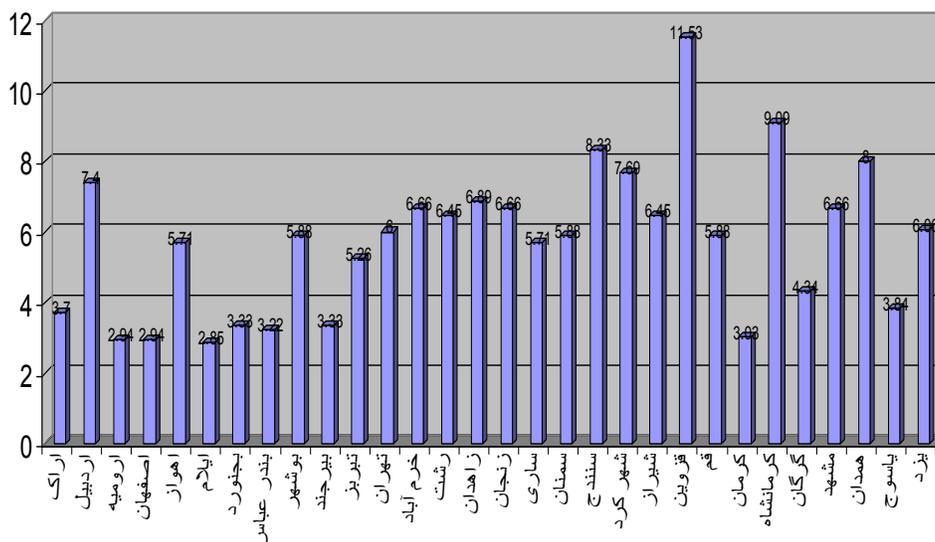
ردیف	دانشگاه	کتاب		نشریات اردواری		پایان نامه	دیگر منابع	کل مجموعه
		فارسی	لاتین	فارسی	لاتین			
1	اراک	6000	200	50	-	1000	-	7250
2	اردبیل	24000	1600	20	-	175	260	26055
3	ارومیه	21400	620	15	2	145	162	22344
4	اصفهان	31915	4500	58	-	1098	-	37571
5	اهواز	21000	500	12	2	140	30	21680
6	ایلام	14000	687	-	-	968	592	16247
7	بجنورد	20500	600	10	1	245	105	21461
8	بندر عباس	23000	460	12	-	170	55	23697
9	بوشهر	19000	1800	8	-	765	50	21623
10	بیرجند	28000	1400	15	-	974	75	30464
11	تبریز	23000	3000	100	1	1000	416	27517
12	تهران	30000	3000	45	15	800	401	34261
13	خرم آباد	15000	1100	2	-	920	200	17222
14	رشت	22000	900	30	-	285	260	23475
15	زاهدان	17000	1800	15	-	740	3500	23055
16	زنجان	19000	800	12	-	242	105	20159
17	ساری	15488	600	5	-	596	55	16744
18	سمنان	10500	500	15	-	135	125	11275
19	سنندج	17000	600	10	-	230	80	17920
20	شهرکرد	28000	2200	15	-	1095	385	31695
21	شیراز	32000	3000	30	2	1250	275	36557
22	قزوین	24000	1000	30	-	200	130	25360
23	قم	20200	500	10	1	800	300	21361
24	کرمان	26000	850	18	2	325	335	27530
25	کرمانشاه	15000	1000	5	-	250	105	16360
26	گرگان	6845	580	103	-	221	-	7749

46342	590	1350	-	2	4400	40000	مشهد	27
14830	100	220	-	10	500	14000	همدان	28
15870	225	435	-	10	1200	14000	یاسوج	29
18583	167	875	2	29	1950	15560	یزد	30

جدول شماره 4: شاخص های موجود و مطلوب مجموعه در کتابخانه های مورد مطالعه

ردیف	دانشگاهها	هیات علمی	دانشجو	رشته کارشناسی	رشته ارشد	رشته دکتری	کل مدارک	F*100	F*12	U*335	M*3000	D*20000	مجموعه پایه	تعداد استاندارد	مدارک	اختلاف یا استاندارد
1	اراک	34	6440	44	2	-	7250	3400	77280	14740	6000	-	40000	141420		134170
2	اردبیل	28	6320	35	3	-	2605 5	2800	75840	11725	9000	-	40000	139365		113310
3	ارومیه	44	8200	48	6	-	2234 4	4400	98400	16080	18000	-	40000	176880		154536
4	اصفهان	41	8100	42	9	-	3757 1	4100	97200	14070	27000	-	40000	182370		144799
5	اهواز	47	8260	57	2	-	2168 0	4700	99120	19095	6000	-	40000	168915		147235
6	ایلام	48	8250	54	6	-	1624 7	4800	99000	18090	18000	-	40000	179890		163643
7	بجنورد	34	7100	43	1	-	2146 1	3400	85200	14405	3000	-	40000	146005		124544
8	بندر عباس	36	7340	46	-	-	2369 7	3600	88080	15410	-	-	40000	147090		123393
9	بوشهر	35	8000	50	-	-	2162 3	3500	96000	16750	-	-	40000	156250		134627
10	بیرجند	37	7200	47	2	-	3046 4	3700	86400	15745	6000	-	40000	151845		121381
11	تبریز	42	9000	46	6	-	2751 7	4200	108000	15415	18000	-	40000	185615		158098
12	تهران مرکز	61	12040	60	26	-	3426 1	6100	144480	20100	78000	-	40000	288680		254419
13	خرم آباد	32	7100	45	-	-	1722 0	3200	85200	15075	-	-	40000	143475		126255
14	رشت	35	7300	42	4	-	2347 5	3500	87600	14070	12000	-	40000	157170		133695
15	زاهدان	30	6800	44	-	-	2305 5	3000	81600	14740	-	-	40000	139340		116285
16	زنجان	34	7200	42	2	-	2015 9	3400	86400	14070	6000	-	40000	149870		129711
17	ساری	47	8400	51	7	-	1674 4	4700	100800	17085	21000	-	40000	183585		166841
18	سمنان	18	3920	28	-	-	1127 5	1800	47520	9380	-	-	40000	98700		87425
19	سنندج	23	5600	33	-	-	1792 0	2300	67200	11055	-	-	40000	120555		102635

102410	134105	40000	-	9000	10385	7320	2400	3169 5	-	3	31	6100	24	شهرکرد	20
125628	162185	40000	-	21000	10385	87600	3200	3655 7	-	7	31	7300	32	شیراز	21
112440	137800	40000	-	12000	10720	72480	2600	2536 0	-	4	32	6040	26	قزوین	22
177739	199100	40000	-	6000	13400	96000	3700	2136 1	2	5	40	8000	37	قم	23
147815	175345	40000	-	18000	17085	95760	4500	2753 0	-	6	51	7980	45	کرمان	24
98200	114550	40000	-	-	10050	62400	2100	1636 0	-	-	30	5200	21	کرمانشاه	25
108771	116520	40000	-	-	10720	63600	2200	7749	-	-	32	5300	22	گرگان	26
260113	306455	40000	-	36000	17755	127200	5500	4634 2	4	12	53	10600	55	مشهد	27
115785	130615	40000	-	9000	9715	69600	2300	1483 0	-	3	29	5800	23	همدان	28
108985	125255	40000	-	-	11055	72000	2200	1627 0	-	-	33	6000	22	یاسوج	29
141767	160350	40000	-	6000	16750	93600	4000	1858 3	-	2	50	7800	40	یزد	30

نمودار ۴-۴: میزان مطابقت کتابخانه‌های مورد مطالعه با استاندارد نیروی انسانی از نظر کمی

استاندارد پنجم: سازمان دهی منابع در کتابخانه‌های مورد مطالعه

برای بررسی و پاسخگویی به سؤال پنجم پژوهش با عنوان، سازماندهی منابع کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه

اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ 8 سؤال مطرح شده است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد، سازماندهی منابع عبارت است از:

در (73/33٪) از کتابخانه ها امکان دسترسی یکپارچه به تمام منابع موجود برای کاربران را فراهم شده است. (100٪) یعنی تمام کتابخانه های مرکز استان ها پیام نور از نظام رده بندی کتابخانه کنگره آمریکا، استفاده می کنند. (83/33٪) از کتابخانه ها فهرست نویسی در کتابخانه انجام می شود، و برای فهرست نویسی منابع از قواعد فهرست نویسی انگلومریکن پیروی می کنند. (13/33٪) از کتابخانه ها محتوی دقیق تر منابع کتابخانه ای مانند نشریات ادواری، اسناد و میکروفرم ها از طریق نمایه نامه ها و چکیده نامه های چاپی در اختیار مراجعان قرار می گیرد. (96/67٪) کتابخانه ها در شرایط عادی منبعی که وارد کتابخانه می شود، در عرض دو هفته فهرست نویسی می شود. در (70٪) از کتابخانه ها آماده سازی مواد، پس از فهرست نویسی، حداکثر ظرف سه روز انجام می شود. (90٪) از کتابخانه ها بیش از 250 عنوان (اعم از فارسی یا لاتین) در ماه فهرست نویسی می کنند. (73/33٪) از کتابخانه ها از همکاری شبکه ای در سازماندهی منابع و تهیه فهرست های مشترک بهره مند می شوند.

در بررسی استاندارد سازماندهی منابع، کتابخانه دانشگاه پیام نور قزوین با (100٪) پاسخ های مثبت بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر دارد و کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه با (12/5٪) کمترین میزان مطابقت را با این استاندارد دارد. در کل به طور میانگین کتابخانه های مراکز استان پیام نور (75٪) با استاندارد سازماندهی منابع مطابقت دارند. حسینی (1387) در پایان نامه خود که به بررسی کتابخانه های مرکزی دانشگاه های جامع پرداخت به این نتیجه رسید که در مجموع کتابخانه های مرکزی مورد مطالعه (65/06٪) با استاندارد سازماندهی منابع مطابقت دارند. نیک کار (1376) در طرح تحقیقاتی خود در بین سال های 75 و 74 که به بررسی 91 مرکز دانشگاه پیام نور که دارای کتابخانه می باشند، پرداخته بود به این نتیجه رسید سازماندهی منابع در کتابخانه های مورد مطالعه بسیار ضعیف می باشد و (92/4٪) از کتابخانه ها حتی رایانه ندارند. در صورتی که استاندارد سازماندهی منابع در این پژوهش با (75٪) بیشترین میزان مطابقت با استاندارد ها را داشت.

استاندارد ششم: خدمات در کتابخانه های مورد مطالعه

برای پاسخگویی به سؤال دوم پژوهش با عنوان، خدمات ارائه شده در جهت استفاده از منابع، در کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ 2 سؤال کمی و 11 سؤال کیفی مطرح شده است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد خدمات کتابخانه عبارت است از:

در (43/3٪) از کتابخانه ها برنامه هایی جهت آشناسازی مراجعان با کار و خدمات کتابخانه ای و آموزش نحوه استفاده از مراجع و منابع کتابشناختی دارند. در (80٪) از کتابخانه ها یک نفر کتابدار متخصص جهت نظارت، ارائه بهتر خدمات و پاسخگویی به پرسش ها در تمام ساعات متعارف کار در کتابخانه حضور دارد. در (83/3٪) از کتابخانه ها ساعات کار تالار مطالعه عمومی، بویژه در فصل امتحانات بیشتر می شود. (43/3٪) از کتابخانه ها آماری از خدمات ارائه شده اعم از امانت، پاسخگویی، جستجوی در منابع تهیه می -

کنند. (16/7٪) از کتابخانه‌ها «جزوه راهنمای استفاده از کتابخانه» را چاپ می‌کنند. در (66/6٪) از کتابخانه‌ها مواد و منابع دریافتی کتابخانه مرتباً به اطلاع اعضای کتابخانه می‌رسد. فقط (10٪) از کتابخانه‌ها با سیستم قفسه باز، اداره می‌شوند. (70٪) از کتابخانه‌ها، بخش خدمات عمومی کتابخانه از امکانات کامپیوتری بهره می‌گیرد. (3/4٪) کتابخانه‌ها تسهیلات و امکانات استفاده از خدمات کتابخانه را برای نابینایان و معلولان فراهم کرده‌اند. (43/3٪) از کتابخانه‌ها تاکنون توانسته‌اند نیازهای اطلاعاتی جامعه دانشگاهی را با تأمین خدمات به موقع و مناسب برآورده سازند. در (90٪) از کتابخانه‌ها منابع اطلاعاتی کتابخانه با زمینه‌های مرجع در رشته‌های خاص آموزشی و پژوهشی دانشگاه مطابقت دارند.

در بررسی استاندارد خدمات کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور ایلام و قزوین با (81/8٪) پاسخ‌های مثبت بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر دارند و کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور ساری و کرمانشاه با (9/1٪) کمترین میزان مطابقت را با استاندارد خدمات دارند.

در کل به طور میانگین کتابخانه‌های مراکز استان دانشگاه پیام نور (49/52٪) با استاندارد خدمات مطابقت دارند. نصیری (1379) در پایان نامه خود که به بررسی وضعیت کتابخانه‌های دانشگاه آزاد، منطقه شش پرداخته بود به این نتیجه رسید که کتابخانه‌های مورد نظر، (68٪) با استاندارد خدمات منطبق می‌باشند. حسینی (1387) در پایان نامه خود که به بررسی کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع پرداخت، به این نتیجه رسید که در مجموع کتابخانه‌های مرکزی مورد مطالعه (66/5٪) با استاندارد خدمات مطابقت دارند.

استاندارد هفتم: ساختمان و تجهیزات در کتابخانه های مورد مطالعه

برای بررسی و پاسخ به سؤال هفتم پژوهش با عنوان «ساختمان و تجهیزات کتابخانه های مرکز استان های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ 6 سؤال کیفی و 3 سؤال کمی مورد بررسی قرار گرفته است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده، برای بررسی استاندارد ساختمان و تجهیزات عبارت است از:

فقط (26/67٪) از ساختمان کتابخانه ها، مخصوص کتابخانه ساخته شده است. (83/33٪) از محیط کتابخانه ها برای مطالعه مناسب است. (83/33٪) از کتابخانه ها وسایل اعلام و اطفاء حریق وجود دارد. (3/33٪) از بنای کتابخانه ها به گونه ای طراحی شده است که نیاز سی سال آینده آن پیش بینی شده باشد. فقط در (20٪) از کتابخانه ها برای کارمندان فنی کتابخانه که مسئول امور سازماندهی و مجموعه سازی هستند، اتاق های مجزا در نظر گرفته شده است. فقط در (6/67٪) از کتابخانه ها، معلولین و نابینایان می توانند به راحتی از کتابخانه و سالن های مطالعه استفاده نمایند و نیازهای ویژه آنان در نظر گرفته شده است.

در بررسی استاندارد خدمات کتابخانه های دانشگاه پیام نور ایلام و تهران مرکز با (83/3٪) پاسخ های مثبت، بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر دارند و کتابخانه های دانشگاه پیام نور کرمانشاه با (0٪) کمترین میزان مطابقت را با استاندارد خدمات دارا می باشد.

در مجموع میانگین میزان مطابقت کتابخانه های مورد مطالعه با استاندارد ساختمان و تجهیزات از نظر کیفی (38/32٪) می باشد. حسینی (1387) در پایان نامه خود که به بررسی کتابخانه های مرکزی دانشگاه های جامع پرداخت، به این نتیجه رسید که کتابخانه های مرکزی مورد مطالعه (53/9٪) با استاندارد خدمات مطابقت دارند.

در خصوص رعایت استاندارد فضای مورد نیاز همان طور که در جدول شماره 5 مشاهده می شود، کتابخانه دانشگاه پیام نور شهر کرد با (20/99٪) بیشترین میزان مطابقت را با فضای مورد نیاز کتابخانه داراست و کتابخانه دانشگاه پیام نور ساری با (1/83٪) کمترین میزان مطابقت را به خود اختصاص داده است. در مجموع میانگین رعایت استاندارد فضای مورد نیاز در کتابخانه های دانشگاه پیام نور مرکز استان ها (7/06٪) می باشد.

نیک کار (1376) در طرح تحقیقاتی خود در بین سال های 75 و 74 که به بررسی 91 مرکز دانشگاه پیام نور که دارای کتابخانه می باشند، پرداخته بود، به این نتیجه رسید که (63/3٪) از کتابخانه ها کمتر از 260 متر مربع می باشند.

Archive of SID

جدول شماره 5: محاسبه کل فضای مورد نیاز بر اساس استاندارد

در صد مطابقت با استاندارد	اختلاف با استاندارد	فضای مورد نیاز بر اساس استاندارد	فضای موجود	فضای مطالعه	فضای خالص		تعداد کتابخانه کاربران	دانشگاهها	ردیف
				20٪ از کل دانشجویان	هر 20 نشریه یک متر	هر 120 جلد یک متر			
7/29	3052	3292	240	3220	2	60	10	اراک	1
6/91	3163	3398	235	3160	1	217	20	اردبیل	2
7/51	3976	4299	323	4100	3	186	10	ارومیه	3
4/59	4172	4373	201	4050	-	313	10	اصفهان	4
5/08	4110	4330	220	4130	-	180	20	اهواز	5
8/19	3461	3770	309	3625	-	135	10	ایلام	6
8/02	3438	3738	300	3550	-	178	10	بجنورد	7
6/96	3607	3877	270	3670	-	197	10	بندر عباس	8
7/61	3880	4200	320	4000	-	180	20	بوشهر	9
5/59	3647	3863	216	3600	-	253	10	بیرجند	10
14/72	4054	4754	700	4500	5	229	20	تبریز	11
6/31	5938	6338	400	6020	3	285	30	تهران	12
1/93	3641	3713	72	3550	-	143	20	خرم آباد	13
2/58	3766	3866	100	3650	1	195	20	رشت	14
3/73	3477	3612	135	3400	-	192	20	زاهدان	15
7/12	5317	3787	270	3600	-	167	20	زنجان	16
1/83	4279	4359	80	4200	-	139	20	ساری	17
4/34	1983	2073	90	1960	-	93	20	سمنان	18
9/59	2684	2969	285	2800	--	149	20	سنندج	19
20/99	2634	3334	700	3050	-	264	20	شهرکرد	20
9/14	3975	4375	400	3650	1	304	20	شیراز	21
9/80	2942	3262	320	3020	1	211	30	قزوین	22
5/24	3978	4198	220	4000	-	178	20	قم	23
7/56	3910	4230	320	3990	1	229	10	کرمان	24
3/25	2671	2761	90	2600	5	136	20	کرمانشاه	25
4/94	2594	2729	135	2650	5	64	10	گرگان	26

8/76	5206	5706	500	5300	-	386	20	مشهد	27
9/20	2763	3043	280	2900	-	123	20	همدان	28
2/47	3152	3232	80	3000	-	132	10	یاسوج	29
10/68	3643	4075	432	3900	1	154	20	یزد	30

Archive of SID

استاندارد هشتم: بودجه در کتابخانه‌های مورد مطالعه

برای بررسی و پاسخگویی به سؤال هشتم پژوهش، با عنوان بودجه‌ی تأمین شده برای تهیه‌ی منابع، تجهیزات و سایر هزینه‌ها در کتابخانه‌های مرکز استان‌های دانشگاه پیام نور تا چه اندازه با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت دارند؟ 3 سؤال کمی و 7 سؤال کیفی در نظر گرفته شده است.

نتایج بدست آمده از سؤالات مطرح شده برای بررسی استاندارد بودجه کتابخانه، عبارت است از:

(86/66٪) از کتابخانه‌ها دارای بودجه مشخص و معینی از بودجه دانشگاه هستند. در (13/33٪) از کتابخانه‌ها بودجه جاری کتابخانه در آغاز هر سال به رئیس کتابخانه ابلاغ می‌شود. (30٪) از کتابخانه‌ها جهت کنترل و نگهداری حساب‌های مالی خود دفاتر یا واحد مستقل حسابداری دارند. فقط (3/33٪) از کتابخانه‌ها امکان ارائه ترازهای سالیانه یا مقطعی را دارند. در هیچ کدام از کتابخانه‌ها بودجه کتابخانه، با نظر رئیس کتابخانه تعیین نمی‌شود. (73/4٪) از کتابخانه‌ها، بودجه کتابخانه بر مبنای وظایف و اهداف آن به امور زیر تخصیص داده می‌شود: الف) 70 تا 90 درصد بودجه کتابخانه برای تهیه منابع. ب) 10 تا 30 درصد بودجه کتابخانه برای سایر هزینه‌ها. در (23/33٪) از کتابخانه‌ها برای هزینه‌های سرمایه (مانند تشکیل مجموعه پایه، ساختمان جدید، نوسازی و نصب سیستم‌های کامپیوتری و جز آن) بودجه‌ای جدا از بودجه جاری سالانه پیش‌بینی و تصویب شده است.

در بررسی استاندارد بودجه، کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه (71/4٪) پاسخ‌های مثبت بیشترین میزان مطابقت را با استاندارد مورد نظر داراست و کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور زاهدان بدون پاسخ به هیچ کدام از سؤالات بودجه با (0٪) کمترین میزان مطابقت را دارا می‌باشد.

در کل به طور میانگین کتابخانه‌های مورد مطالعه (35/25٪) با استاندارد بودجه مطابقت دارند.

با توجه به اینکه کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه در اکثر استانداردها پایین‌ترین میزان مطابقت را با استاندارد‌های مطرح شده داشت، ولی در استاندارد بودجه با (4/71٪) بیشترین میزان مطابقت را داراست و این مورد جای بسی تأمل دارد. به نظر محقق وجود اختلاف فاحش در این خصوص می‌تواند از عواملی همچون ضعف مدیریتی، نبود اهداف و وظایف مدون، نبود خط مشی مکاتب برای گزینش مواد مورد نیاز باشد، یا احتمالاً مدیر کتابخانه مورد نظر بدون تأمل و احساس مسئولیت به سؤالات بودجه جواب داده است.

حسینی (1387) در پایان نامه خود که به بررسی کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع پرداخت، به این نتیجه رسید که کتابخانه‌های مرکزی مورد مطالعه (39/7٪) با استاندارد خدمات مطابقت دارند. که نتیجه مشابهی با تحقیق حاضر می‌باشد.

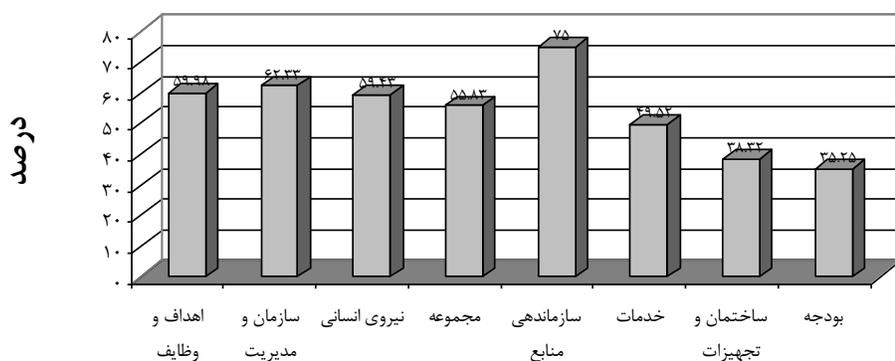
بحث و نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از پژوهش، نشان می‌دهد که کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور در مرکز استان‌ها با هیچ‌یک از استانداردهای مطرح شده در کتاب «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت ندارند. بخصوص وضعیت رویکرد کمی کتابخانه‌های مورد مطالعه، اختلاف قابل ملاحظه‌ای با استاندارد‌ها دارند. یافته‌های پژوهش حاضر، فرضیه پژوهش "کتابخانه‌های مرکز استان‌ها دانشگاه پیام نور با «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران» مطابقت ندارند" را تأیید می‌کند.

همان طور که در نمودار شماره 2 مشاهده می شود، میانگین مطابقت کتابخانه های مراکز استان دانشگاه پیام نور با استاندارد اهداف و وظایف (59/98٪)، استاندارد سازمان و مدیریت (62/33٪)، استاندارد نیروی انسانی (59/43٪)، استاندارد مجموعه (55/83٪)، استاندارد سازماندهی منابع (75٪)، استاندارد خدمات (49/52٪)، استاندارد ساختمان و تجهیزات (38/32٪) و استاندارد بودجه (35/25٪) می باشد.

میانگین کل مطابقت کتابخانه های مورد مطالعه با استاندارد ها از نظر کیفی (54/45٪) می باشد.

در کل بیشترین میزان رعایت استاندارد، در بین هشت استاندارد مطرح شده، استاندارد سازماندهی منابع با میانگین (75٪) و کمترین میزان مربوط به رویکرد کمی استاندارد نیروی انسانی با (5/72٪) می باشد.

نمودار ۴-۱۲: میانگین مطابقت کتابخانه های مورد مطالعه با استاندارد ها

همان طور که در جدول شماره 6 مشاهده می شود، کتابخانه دانشگاه پیام نور تهران مرکز با میانگین (80/28٪) بیشترین مطابقت را در بین کتابخانه‌های مورد مطالعه دارد و کتابخانه های دانشگاه پیام نور قزوین با میانگین (78/91٪) ایلام با میانگین (77/12٪) و مشهد با میانگین (76/61٪) رتبه های بعدی را دارا می باشند. کتابخانه دانشگاه پیام نور کرمانشاه با میانگین (11/62٪) و ساری با میانگین (13/97٪) کمترین میزان مطابقت با استاندارد های کتابخانه دانشگاهی ایران دارند.

جدول شماره 6: مقایسه رویکرد کیفی کتابخانه های مورد مطالعه در میزان مطابقت با استاندارد ها

ردیف	دانشگاه ها	اهداف و وظایف	سازمان و مدیریت	نیروی انسانی	مجموعه	سازماندهی منابع	خدمات	ساختمان و تجهیزات	بودجه	میانگین استاندارد ها
1	اراک	28/6	50	33/3	37/5	62/5	18/2	50	0	35/01
2	اردبیل	71/4	60	66/7	62/5	75	54/5	33/3	28/6	56/5
3	ارومیه	71/4	60	66/7	62/5	87/5	45/5	33/3	28/6	53/36
4	اصفهان	28/6	40	50	87/5	87/5	54/5	50	28/6	53/33
5	اهواز	57/1	50	83/3	37/5	75	63/6	33/3	57/1	57/11
6	ایلام	100	90	83/3	75	75	81/8	83/3	28/6	77/12
7	بجنورد	42/9	70	50	37/5	75	54/5	33/3	28/6	48/98
8	بندر عباس	57/1	60	66/7	37/5	87/5	45/5	33/3	28/6	52/02
9	بوشهر	71/4	50	83/3	50	87/5	45/5	33/3	42/9	57/98
10	بیرجند	57/1	60	50	37/5	87/5	54/5	33/3	42/9	52/85
11	تبریز	71/4	80	83/3	75	87/5	72/7	33/3	57/1	70/03
12	تهران	100	80	83/3	87/5	87/5	63/6	83/3	57/1	80/28
13	خرم آباد	85/7	90	33/3	62/5	62/5	27/3	16/7	42/9	52/61
14	رشت	71/4	80	83/3	62/5	75	63/6	33/3	28/6	62/21
15	زاهدان	0	40	33/3	50	37/5	45/5	16/7	0	27/87
16	زنجان	57/1	60	50	50	75	54/5	33/3	42/9	52/85
17	ساری	0	30	16/7	0	25	9/1	16/7	14/3	13/97
18	سمنان	42/9	60	50	50	87/5	45/5	33/3	28/9	49/76
19	سنندج	57/1	60	83/3	37/5	75	36/4	33/3	28/6	51/4
20	شهرکرد	71/4	70	66/7	75	75	36/6	66/7	28/6	61/25
21	شیراز	85/7	80	83/3	100	87/5	54/5	33/3	42/9	70/9
22	قزوین	100	90	83/3	100	100	81/8	33/3	42/9	78/91
23	قم	28/6	60	16/7	87/5	75	36/4	16/7	57/1	47/25
24	کرمان	71/4	60	66/7	50	87/5	54/5	33/3	42/9	58/28
25	کرمانشاه	0	0	0	0	12/5	9/1	0	71/4	11/62
26	گرگان	100	80	33/3	37/5	75	36/6	66/7	28/6	57/21
27	مشهد	71/4	70	100	87/5	87/5	72/7	66/7	57/1	76/61

62/08	42/9	33/3	45/5	75	75	83/3	80	85/7	همدان	28
52/33	28/6	33/3	45/5	87/5	50	66/7	50	57/1	یاسوج	29
40/5	0	50	36/4	75	12/5	33/3	60	57/1	یزد	30

پیشنهادها

کمبود نیروی انسانی در کتابخانه‌ها بخصوص کتابدار متخصص به وضوح مشاهده می‌شود. بنابراین باید نیروی انسانی متخصص و علاقه مند جهت رفع این مشکل استخدام کرد. استاندارد نیروی انسانی مورد نیاز در کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور در مراکز استان، کمترین میزان رعایت استاندارد از بین 8 استاندارد، به خود اختصاص داده است و اختلاف قابل ملاحظه‌ای با استاندارد دارد. برای اینکه کتابخانه‌های مورد نظر بتوانند رسالت آموزشی و پژوهشی خود را به مطلوب‌ترین وجه ممکن به انجام رسانند، لازم است از خدمات کتابداران متخصص و ورزیده و علاقه مند بهره مند شوند. به منظور جبران کمبود نیروی انسانی مورد نیاز و کسری (94/28) درصدی، لازم است مسئولین رده بالا و کارگزینی دانشگاه‌ها را در جریان امر گذاشت و نیروهای جدید و متخصص برای کتابخانه استخدام کرد. در صورتی که استخدام نیروی جدید ممکن نباشد، می‌توان از نیروهای دیگر اداری و آموزشی بهره گرفت و با برگزاری دوره‌های آموزشی مستمر برای کارکنان غیر متخصص، مشکل نیروی انسانی کتابخانه‌ها تا حدی مرتفع کرد. البته شایان ذکر است که در اکثر کتابخانه‌های دانشگاه پیام نور برای حل موقتی مشکل نیروی انسانی، از دانشجویان علاقه مند در کتابخانه به عنوان کار دانشجویی استفاده می‌کنند. در این میان مسئله آموزش کار دانشجویان که اکثراً یک یا دو ترم به کتابخانه می‌آیند، مطرح می‌شود.

کمبود منابع اطلاعاتی در کلیه کتابخانه‌های مورد مطالعه مشهود است، بخصوص کمبود منابع لاتین و نشریات ادواری بیشتر به چشم می‌خورد. لازم است کتابخانه‌ها با خریداری منابع اطلاعاتی مورد نیاز جامعه استفاده کننده خود به رفع این مشکل پردازند. مجموعه کتابخانه‌ی دانشگاه، مهمترین منبع آموزشی و پژوهشی در دانشگاه به شمار می‌رود و باید به موازات برنامه‌های درسی و تحقیقاتی گسترش یابند. دو مین مشکل اساسی کتابخانه‌های مورد مطالعه کمبود مجموعه کتابخانه می‌باشد. مجموعه کتابخانه رابطه مستقیمی با بودجه اختصاص یافته به کتابخانه دارد، مسئولین کتابخانه باید تمام بودجه مصوب برای کتابخانه را در کتابخانه هزینه کنند و اجازه ندهند بودجه مصوب کتابخانه در جاهای دیگر صرف شود. ناکافی بودن مجموعه کتابخانه به هر دلیلی، چه به علت مسائل مالی یا مدیریتی قابل توجیه نبوده و نه تنها ارائه خدمات را مختل می‌سازد، بلکه موجب غفلت از نیازهای آینده نیز می‌شود. در این میان نقش اعضای هیأت علمی، گروه‌های آموزشی و حتی دانشجویان در ساختن مجموعه‌ای غنی، جامع و مبتنی بر نیازهای همه مراجعان به کتابخانه را نباید از نظر دور نگه داشت. و اولویت در نیازها را با تدوین خط مشی مدون و مکتوب در مجموعه سازی مشخص نمود. با توجه به سرعت روز افزون تولید اطلاعات و افزایش مداوم قیمت کتاب‌ها و نشریات باید دسترسی به منابع به جای نگه داری، امانت بین کتابخانه‌ای، استفاده از اینترنت و پایگاه‌های اطلاعاتی را در برنامه کاری کتابخانه قرار داد. از راهکارهای دیگر می‌توان به ایجاد بخش اطلاع رسانی در کتابخانه مراکز، و خرید نسخه الکترونیکی کتاب‌هایی که امکان خرید نسخه چاپی آن برای کتابخانه وجود

ندارد و یا هزینه بر است، اشاره کرد. یکی دیگر از راه حل های بسیار عالی برای حل مشکل مجموعه کتابخانه های دانشگاه پیام نور با توجه به ماهیت آموزش از راه دور آن و گستردگی دانشگاه پیام نور به عنوان بزرگترین شبکه آموزش عالی در کشور، ایجاد یک کتابخانه دیجیتال و پایگاه اطلاعاتی درون سازمانی برای دستیابی سریع جامعه علمی خود در کلیه مراکز دانشگاه های پیام نور، می باشد.

در خصوص ساختمان و تجهیزات کتابخانه می توان بیان کرد که کتابخانه ها باید محل مناسبی برای حفظ و نگه داری منابع خود تدارک ببینند و فضای کافی، جذاب و حساب شده ای برای مراجعان و ارائه خدمات و برنامه های خود پیش بینی کنند. مشکل سوم اساسی کتابخانه های دانشگاه پیام نور در مراکز استان کمبود فضای مورد نیاز می باشد. بیش از (1/92٪) کتابخانه های مورد مطالعه با استاندارد فضای کتابخانه اختلاف دارند و می توان به صراحت بیان کرد، کلیه کتابخانه های دانشگاه پیام نور مرکز استان ها با مشکل کمبود فضا روبرو هستند. نتایج پژوهش حاضر نشان می دهد، بیش از 73٪ از ساختمان ها مخصوص کتابخانه ساخته نشده است و در طراحی 97٪ ساختمان کتابخانه نیاز سی سال آینده آن پیش بینی نشده و در اکثر کتابخانه ها تمهیداتی جهت استفاده معلولین، نابینایان و نیاز های ویژه آنان، در نظر گرفته نشده است. لذا پیشنهاد می شود مراکز دانشگاهی با آینده نگری نسبت به احداث ساختمان، مختص کتابخانه اقدام کنند. در طراحی داخل ساختمان، چگونگی استفاده از فضا، ارتباط مناسب بین بخش های کتابخانه، مسائل ایمنی ساختمان از قبیل سیستم اطفاء و اعلام حریق و نیاز های ویژه معلولان و نابینایان در نظر گرفته شود هر چه فضای کتابخانه بازتر و وسیع تر باشد، مراجعان راحت تر می توانند از منابع کتابخانه به نحو احسن استفاده نمایند. در طراحی سالن مطالعه و تأمین تجهیزات آن باید به راحتی کاربران توجه شود و مسائلی از قبیل: داشتن نور کافی، سیستم گرمایشی و سرمایشی مناسب، استفاده از میز و صندلی استاندارد و فضای مناسب و کافی رعایت شود. شایسته است برای کارکنان فنی کتابخانه اتاق های مجزا در نظر گرفته شود.

مشکل چهارم کتابخانه های دانشگاه پیام نور کمبود بودجه اختصاص یافته به کتابخانه می باشد، که متأسفانه در برخی از کتابخانه های مراکز حتی بودجه مصوب در کتابخانه هزینه نمی شود. نقش رؤسا و معاون مالی دانشگاه در اهمیت دادن به کتابخانه و صرف شدن تمام بودجه مصوب در کتابخانه انکار ناپذیر است. و در این میان مدیران کتابخانه باید در برقراری ارتباط با رؤسا و تفهیم آنان به اهمیت کتابخانه و احتیاج روز افزون آن به منابع مالی تلاش کنند.

مشکل دیگر کتابخانه های دانشگاه پیام نور در مراکز استان ها، وجود کتاب های درسی (انتشارات پیام نور) در کتابخانه ها می باشد. با توجه به اینکه دانشجویان موظفند کتاب های درسی خود را خریداری کرده و در طول ترم بخوانند، اما در بعضی از مراکز کتاب های درسی را در اختیار دانشجویان قرار داده اند و در نتیجه متأسفانه بیش از نصف انرژی و وقت کتابدار این مراکز صرف تحویل و تمدید کتاب های درسی می شود. بنابراین پیشنهاد می شود کتاب های درسی را از کتابخانه حذف کنند، در صورتی که حذف آن مقدور نباشد، برای کتاب های درسی بخشی جداگانه در نظر بگیرند و برای ارائه خدمات این کتاب ها از کار دانشجویان کمک بگیرند.

منابع

- اسدی، اصغر (1379). ساختار سازمانی کتابخانه‌های دانشگاهی. فصلنامه اطلاع رسانی، 15(3 و 4).
- تعاونی، شیرین (1380). *استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران*. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
- حسینی، سید مهدی (1384). بررسی وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان کردستان و مقایسه آنها با طبقه بندی دیانی در مورد کتابخانه‌های عمومی کشور. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز.
- حسینی آهنگری، سید عابدین (1387). بررسی مقایسه‌ای وضعیت کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های جامع تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر مبنای «استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران». پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز.
- نصیری، ماریا (1379). بررسی وضعیت کتابخانه‌های واحد‌های دانشگاهی منطقه شش دانشگاه آزاد اسلامی و مقایسه آنها با استانداردهای کتابخانه‌های دانشگاهی ایران. پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد علوم تحقیقات، تهران.
- نیک‌کار، ملیحه؛ احمدی، محمد باقر (1376). بررسی وضعیت موجود کتابخانه‌ای مراکز دانشگاه پیام نور، ارائه طرح‌ها و پیشنهادها. طرح پژوهشی، کتابخانه سازمان مرکزی دانشگاه پیام نور، تهران.

- Ashoor, M. S. J. (1991). *Evaluation of Collections of Saudi University Libraries Based on the (ACRL) Standard*. [Online]: Available at: <http://www.lib.latrobe.edu.au/publications/jnc-sd&cpe>. Retrieved 8 Oct
- Query, L.; deiss, K(2007). *final report submitted on December,14,2007*. [online] . Available at: www.uprm.edu/library/docs/acrlfinalreport.PDF. Available at:10,fbr,2009
- Wilson, s.w.(1989). *Atudy of academic libraries in selected institutions: of higher learning in Mississippi*. [online]: www.scholar.google.com/scholar?hl=en&lr=&q=wilsonhtml